

Carla Willig (2001): **Introducing Qualitative Research in Psychology - Adventures in theory and method.** Open University Press. 217 s.

Anmeldt af *Jan-Henrik Winsløv*, ph.d. studerende v/ Center for Sundhed, Menneske og Kultur, Institut for Filosofi, Aarhus Universitet.

Carla Willig's bog har ikke udseendet med sig - der er hverken kælet for omslag eller layout, og den giver ikke indtryk af at være særligt omfattende. Men skindet bedraget, hvilket allerede anes i indholdsfortegnelsen. Lad det være sagt med det samme, det er en indholdsrig bog, der er vidtfavnende i sin introduktion af kvalitative metodologier inden for psykologien.

Bogen introducerer en række kvalitative forskningsmetoder, som er særligt velegnede til psykologisk forskning. Den belyser rationalet bag en række forskningsmetodologier og giver et indtryk af forskningsprocessen for de respektive metodologier, herunder deres styrke og begrænsninger. Man får med andre ord en fornemmelse af, hvad det vil sige at tilrettelægge og gennemføre en given kvalitativ undersøgelse, med de begrænsninger et metodevalg uvilkårligt vil medføre. Hermed ønsker Carla Willig blandt andet at styrke læserens refleksivitet og kritiske sans, så man ikke blot bliver bedre rustet til at vurdere kvalitative undersøgelses resultater og metodevalg generelt, men tillige kan træffe velbegrundede valg af design og metode, når man selv skal iværksætte en kvalitativ undersøgelse.

Bogens første to kapitler er en generel introduktion til bogens tema. I første kapitel skitseres dels videnskabsteoretiske positioner som positivisme, empirisme, hypotetisk-deduktiv metode og social konstruktionisme, og man indføres kort i den fremherskende kritik af de traditionelle videnskabelige retninger. Dels præsenteres man for én af bogens ledetråde; sammenhængen mellem erkendelsesteoretiske positioner og valg af metodologi, som for eksempel kan være Fortolkende fænomenologi eller Grounded theory. For nok kan der være fælles interesser for kvalitative forskere, som for eksempel at der i undersøgelser bør tages udgangspunkt i undersøgelsesdeltageres udlægninger af deres oplevelser og erfaringer, men vandene skilles, når den bedst egnede metode skal vælges. Ud over specifikke forskningsspørgsmål og interesser, så skyldes denne uenighed forskellige epistemologiske antagelser, det være sig antagelser om verdens beskaffenhed, og om vore muligheder og veje til at opnå viden om denne. Og uanset om disse antagelser er ekspliciterede eller ej, så vil de ifølge Carla Willig være medbestemmende for valg af metodologi, og dermed have indflydelse på de svar, man får, på de i udgangspunktet rejste forskningsspørgsmål. Carla Willig skelner mellem begreberne metodologi og metode, hvor det førstnævnte henviser til en overordnet orientering i forhold til metodevalg, mens det sidstnævnte henviser til de faktisk anvendte metoder i den enkelte undersøgelse. Og eftersom metodologien i langt højere grad er gennemtrængt af erkendelsesteoretiske antagelser end de enkelte anvendte metoder, så er det metodologien, som her er i fokus. Det udelukker dog ikke, at der i gennemgangen af de forskellige metodologier tages livtag med konkrete metodeovervejelser og problemstillinger.

I andet kapitel nærmer man sig bogens anden ledetråd, de kvalitative metodologier, med en præsentation af forskellige forskningsdesign. Kort og klart gøres der rede for undersøgelsesdesign, der anvender metoder som det semistrukturerede interview, deltagende observation, dagbøger eller fokusgruppe interview. Løbende gøres der opmærksom på nogle af de problemstillinger, der kan knytte sig til de respektive metoder.

Bogens mest omfattende del udgøres af kapitlerne 3 – 8, hvor udvalgte metodologier gennemgås. Det drejer sig om Grounded Theory, Fortolkende fænomenologi, Case studier, Diskursiv psykologi, Foucault inspireret diskursiv analyse og en forholdsvis ny metodologi, Memory work. Gennemgangen af de forskellige metodologier er skåret over samme læst. Først bliver man præsenteret for den enkelte tilgangs baggrund og fokus, hvorefter der gøres rede for dens procedurer og teknikker til indsamling og analyse af data. Desuden gives der anvisninger på, hvorledes forskningsresultaterne typisk formidles, ligesom tilgangen anskueliggøres med udgangspunkt i eksisterende undersøgelser. Herefter diskuteres de begrænsninger og uafklarede problemstillinger, som knytter sig til den enkelte tilgang, så man får et indtryk af den aktuelle metodediskussion. I forbindelse med redegørelsen for Grounded Theory så fremhæves for eksempel følgende problemstillinger: Kan Grounded Theory betragtes som en særskilt tilgang, eller skal den blot betragtes som en metode til datanalyse? Er Grounded Theory overhovedet velegnet til psykologisk forskning? Endelig rejser Carla Willig tre epistemologiske spørgsmål til hver tilgang, det drejer sig om 1) Hvilken slags viden søger metodologien at skabe? 2) Hvilke antagelser rummer metodologien om verdenens beskaffenhed (hvad kan vi vide noget om)? og 3) Hvordan forstår metodologien forskerens rolle i forskningsprocessen (er forskeren for eksempel en medskabere af data, eller er han et vidne)? Disse spørgsmål udgør grundlaget for en sammenligning af de seks metodologier, som præsenteres i det sidste kapitel. Det skal dog tilføjes, at tilgangene løbende sammenholdes og diskuteres.

Ud over en sammenligning af de seks metodologier, så berøres også forskellige kriterier for god kvalitativ forskning i bogens sidste kapitel. De omfatter blandt andet transparens med hensyn til forskningsprocessens mange faser, herunder den indflydelse som er afstedkommet af forskerens epistemologiske antagelser og forforståelse. Men emnets vigtighed taget i betragtning, så kunne jeg ønske, at dette var blevet behandlet mere udførligt. I sin sammenligning af de seks metodologier, så placeres disse på et epistemologisk kontinuum, gående fra den "Naive realisme" til den "Radikale konstruktivisme". Dette sker dog med den indrømmelse, at billedet af de respektive tilgange forsimples, og at der ikke tages højde for de variationer, der eksisterer ude i felten.

Endelig afsluttes bogen med et appendiks, hvor tre undersøgelser gengives og løbende kommenteres af Carla Willig. Samtlige undersøgelser er foretaget af psykologistuderende, men rapporterne er af god kvalitet. Undersøgelserne er henholdsvis en studie i dominans, der gør brug af Memory Work, en interviewundersøgelse af vold i heteroseksuelle og lesbiske forhold, som anvender Grounded Theory, samt en observationsstudie af emotionelle oplevelser hos galleribesøgende i relation til udvalgte kunstværker. I sig selv er undersøgelserne interessant

læsning, men det er lærerigt at se de kommentarer og kritiske bemærkninger, som Carla Willig har suppleret dem med.

Bogen er velstruktureret og klar i sin behandling af emnet, og jeg må sige, at Carla Willig's hensigt med bogen er lykkedes. Engageret har hun formået at introducere en række kvalitative metodologier inden for psykologien, og hendes overblik og klare fremstilling gør den velegnet til studerende og andre med et begrænset kendskab til kvalitative forskningsmetoder. Hermed være ikke sagt, at den er uinteressant, hvis man har nogen praktisk erfaring udi den kvalitative forskning. For ud over at være vidtfavnende, både hvad angår kvalitative metodologier og de hertil knyttede problemstillinger, så rummer bogen mange litteraturhenvisninger og forslag til videre læsning, hvis en given problemstilling skulle have fanget ens opmærksomhed. Jeg kan med andre ord varmt anbefale bogen.